

Araguaia

amb el Bisbe Casaldàliga

Rivadeneira, 6 - 10è
08002 BARCELONA
Tel. 93 317 61 77
Fax 93 412 53 84

correu electrònic: araguaia@pangea.org

CARTA N. 63 - DESEMBRE 2009

“ENS HO PODEN TREURE TOT MENYS LA FIDEL ESPERANÇA”

Entrevista amb el bisbe Pere Casaldàliga

Als seus 81 anys, el bisbe emèrit de la diòcesi de São Félix do Araguaia és un dels més destacats representants de la Teologia de l'Alliberament i s'ha convertit en un referent per a l'esquerra llatinoamericana. Des que fa quatre dècades va arribar a Brasil, per a quedar-se, el seu treball en defensa dels drets dels pobles indígenes i dels grups socials més oprimits, així com el seu suport als moviments brasilers de camperols sense terra i a la revolució sandinista a Nicaragua en els anys vuitanta, fan que Pere Casaldàliga sigui part fonamental de la memòria viva de la lluita per la dignitat i per l'alliberament dels pobles a Amèrica Llatina.

El mes d'agost passat, Pere Casaldàliga rebia a un grup d'activistes socials de l'Estat espanyol en la seva humil casa de São Félix, a l'estat brasiler de Mato Grosso, per a reflexionar que “la mundialització ens ha donat l'oportunitat de reconèixer que som una sola humanitat. Tots som iguals, hem de ser-ho, en dignitat i en oportunitats”. Així es donava inici a una conversa en la qual es va tractar des de la situació política de Brasil fins a les perspectives actuals de la Teologia de l'Alliberament, passant pel model de consum i pels reptes de l'esquerra llatinoamericana.

Des de la perspectiva que dóna el viure durant tants anys el compromís amb les persones més desfavorides del planeta, quin significat té per a tu avui la solidaritat?

La pregunta que es fa des del Primer Món és què podem fer nosaltres? Doncs renunciar, per fi, que ja és molt demanar, al privilegi de ser Primer Món. Renunciar a aquesta condició excepcional d'una mínima part de la Humanitat, si la comparem amb la immensa majoria de tot el Tercer Món. Estem intentant subratllar sempre que la solidaritat ha deixat de ser aquella solidaritat paternalista, d'enviar roba, medicaments, certs recursos... Ha de ser una solidaritat que va i que ve, molt més concreta i molt més exigent: donem i rebem, perquè també la pròpia solidaritat, a més d'alimentar persones i guarir malalties, faciliti i estimuli la vivència de la pròpia cultura. Perquè nosaltres ajudem a persones que tenen una cultura, que no són simplement un estómac i unes venes, sinó que són pobles. Per això, hem de procurar que la solidaritat sigui constant, conscient, autocrítica, local i global: d'anada i de tornada.

Quan et vas veure amb Fidel Castro fa vint anys, ell va afirmar que “la Teologia de l'Alliberament ajuda a la transformació d'Amèrica Llatina molt més que milions de llibres sobre el marxisme”. En què es basa actualment la Teologia de l'Alliberament?

A dia d'avui, hi ha diferents teologies de l'alliberament. El que s'ha fet és incorporar més explícitament temes, sectors de la societat, de la vida, que abans no eren tan considerats. Han anat sorgint les qüestions associades als indígenes, les dones, l'ecologia, els nens del carrer... Ara, es tracta d'una teologia enriquida per les reivindicacions d'aquests grups emergents i, per això, la Teologia de l'Alliberament ja és molt plural en els seus objectius, sempre dintre

Drets Humans - Poble de Déu - Tercer Món - Ecologia - Ecumenisme

de la reivindicació de l'alliberament. Quan demanem alliberament per al poble negre, demanem que pugui sentir-se orgullós de ser negre, i que no li sigui privada la càtedra, la funció pública, el govern, que no hi hagi la segregació que encara hi ha. I és que quan jo vaig venir a Amèrica Llatina, ara fa 41 anys, els negres, en la seva immensa majoria, no es reconeixien com a tals. Fins i tot, s'estiraven els cabells perquè no semblés cabell de negre. Ara estan recuperant el seu orgull, la seva identitat. Una mica semblant ha passat amb la població indígena. Quan vaig arribar a Brasil es deia que hi havia 150.000 indis, mentre avui n'hi ha un milió. En aquesta regió, per exemple, els indígenes Tapirapé van reconquerir el seu territori, els Karajà han reconquerit també una part de les seves terres, els Xavante també... i tot això té l'esperit de la Teologia de l'Alliberament.

Una de les crítiques que se li fa a la Teologia de l'Alliberament per part dels conservadors és que es tracta d'una teologia molt materialista, que es preocupa molt d'interessos materials, de necessitats físiques i oblida l'esperit, l'oració. Davant això, jo reivindicaria tres o quatre coses que serien indispensables en l'Església de Crist: primer, l'opció pels pobres; segon, conjugar fe i vida; tercer, la Bíblia en mans del poble i quart, la solidaritat autènticament fraterna.

Què ha permès que arrelés a l' Amèrica Llatina?

A l' Amèrica Llatina, la Teologia de l'Alliberament es va desenvolupar en un moment molt oportú: acabava d'esdevenir-se el Concili Vaticà II. A, l'any 1968 quan jo vaig arribar aquí, corrien vents de canvi, tenien lloc les dictadures militars, el context va ser propici per arrelar i desenvolupar una teologia d'alliberament. A més, a Amèrica Llatina hi ha una certa unitat de continent. És l'únic continent que pot anomenar-se la Pàtria Gran: La nostra Amèrica, com deien els llibertadors. Això va facilitar que sorgís una teologia amb característiques llatinoamericanes.

Recordo sempre com les persecucions, els exilis, les tortures, els màrtirs, van conjugar millor tota la realitat llatinoamericana. Aquí, a Brasil, de vegades es sentia com que estàvem una mica distants de l'Amèrica Llatina hispano parlant: un país massa gran, amb un altre idioma... Però després de totes aquestes dictadures militars, on es van barrejar els cants i es va barrejar la sang, Amèrica Llatina és més ella, i és ella i el Carib. Això sí, jo prefereixo l'expressió La nostra Amèrica, perquè els llibertadors feien servir més aquesta expressió: Bolívar, Martí, Sandino, Fidel...

A l'Agenda Llatinoamericana que elaboreu cada any, i que serveix de base de treball a molts activistes del continent, l'any 2009 heu posat com a títol "Cap a un socialisme nou". Què vol dir això del socialisme nou?

Qui ho sap? (riures) Es podria dir també esquerra, o socialisme, però en qualsevol cas hi ha unes quantes exigències indispensables: primer, no es pot tenir com a objectiu el lucre; segon, hi ha d'haver una certa igualtat, uns nivells bastants igualitaris, per exemple, en els salaris d'un ministre i d'un camperol; s'ha de reivindicar un intercanvi de països d'igual a igual i, finalment, no es pot acceptar que el capital es faci l'amo del treball, de l'economia i de la pròpia democràcia.

Com estem veient en el cas d'Hondures, poden tornar els temps dels cops d'estat a Amèrica Llatina?

Qui sap. Almenys, a Nicaragua i El Salvador, ja no podrà haver-hi mai el que hi va haver: hi haurà injustícies, hi haurà situacions complicades, però una revolució tan popular no es perd per complet.

Això sí, el fet que un país pugui ser massacrada constantment i no hi hagi ningú que pugui intervenir, dona prova que la Humanitat està malament. El socialisme no pot acceptar la idea del colonialisme, de l'imperialisme. En aquest sentit, devem gratitud a Cuba, perquè, amb tots els seus pecats i els seus excessos, el fet de contestar tossudament a l'imperi és un gran servei per a l'Amèrica Llatina i per al món. En aquest sentit, una política mundialitzada podria suposar una oportunitat global.

Has vingut fent també molta èmfasi en el problema del consumisme.

Fins a ara el consumisme ha estat vist com un excés de vanitats, que si cal tenir quaranta parells de sabates, dues televisions, etc. Però això és molt més seriós: es consumeixen drets, es consumeixen necessitats. Si hi ha un 20 per cent de persones i famílies que estan en la situació d'estar bé, que viuen en la civilització del benestar, hi ha un 80 per cent que no té el fonamental. El consumisme és capitalista, i tot l'inconvenient que té el capitalisme ho té el consumisme. Si compares el que passa quan hi ha un terratrèmol a Japó i quan succeïx a Hondures veus que en un lloc moren tres persones i en l'altre dos mil. Els països del Primer Món es permeten anar fent, i darrere de nosaltres, diuen, el diluvi. Perquè el primer que es mira no és el món, és la pròpia casa.

Per a l'agenda de l'any vinent, proposeu com a lema "Salvem-nos amb el planeta"

Dintre d'aquesta visió de globalitat, vaig descobrir per fi que el planeta és la nostra única casa. I no hi ha manera de salvar-nos nosaltres si no salvem el planeta. Millor encara: és bo recordar que podem morir els homes i el planeta seguirà. Fins i tot per egoisme, diríem, ara nosaltres només ens salvem si és amb el planeta.

S'ha creat una consciència que abans no existia: la Amazònia ha estat pràcticament descoberta, per dir-ho així, en els últims temps. Per a l'Església, no existia la Amazònia. Va haver-hi actituds d'alguns "avançats", més aviat amb idees bucòliques que polítiques, que eren definits com uns quixots simpàtics però no passaven d'aquí. Últimament, amb la globalització, diversos tècnics i científics recorden que la cosa va de debò. I s'ha arribat a una postura més política.

Enfront de tot això, què es pot fer?

Ha de ser un gran procés de conversió, un canvi de mentalitat. Mentre creguem que podem tenir tot el que vulguem, no hi ha solució. Precisament perquè la situació és global, ha d'arribar a totes les bases. La proposta és tenir una consciència crítica sobre la situació real. Cada família té el dret i el deure de posar uns certs límits: si d'una banda el pare està en una ONG de solidaritat i d'altra banda el fill està consumint en excés, amb aquesta conducta estem desfent el que estem construint.

És bo que surtin tantes notícies en butlletins alternatius, perquè ens adonem del que està passant. Molts especialistes diuen que no hi haurà problemes: ja hi són i hi arribem tard: calia resoldre les coses abans-d'ahir. Uns altres, més esperançats, diuen que encara hi ha temps, que encara es poden resoldre els problemes. Però per a això es necessiten polítiques oficials. És un gest que una família tingui un cotxe en comptes de tenir-ne tres, però no resol el problema del petroli.

On queda llavors la política?

Només es pot resoldre el problema si hi ha, de forma simultània, polítiques oficials i polítiques domèstiques, de grups, de partits, d'associacions, d'ONG. Com s'està dient molt ara cal treballar localment i globalment, cal donar més valor a la política, cal ficar-se en política, cal assumir la vocació política. En cas contrari, ens quedem a cantar cançons de protesta. La política ha estat desmoralitzada, ha anat quedant en mans de gent sense consciència social ni responsabilitat. Tant els partits com els sindicats han suposat moltes decepcions, però continuen sent vàlids, encara que ja no són tan hegemònics perquè també hi ha molts moviments socials i ONG que són molt valuosos.

Les millors ONG són les molt polititzades: miren d'ajudar estimulant, d'ajudar propiciant l'acció i la formació. S'hauria de demanar que les ONG fessin un examen de consciència política. Perquè estan ajudant, sí, però i estructuralment? L'Església catòlica sempre ha fet caritat, però si no ens fem amb les estructures, continuarem amb unes que són nefastes.

A un any de les eleccions generals a Brasil, quina és la teva valoració del Govern de Lula?

Lula, encara que volgués, no podria fer un Brasil socialista. Ara bé, ell podria propiciar molts gestos que anessin cap al socialisme: rebaixar els salaris dels més rics i pujar el dels més pobres, facilitar més oportunitats als grups humans que no les tenen, posar el treball per sobre del capital, no lliurar-se en cos i ànima a l'agronegoci, sinó a l'agricultura familiar. Es pot exportar? És clar que sí, però no donant prioritat al que no és prioritari. El seu lema del mandat ha estat: que tots els brasilers mengin una vegada per dia. Això és un pas de proto-socialisme, que menys que això, no? Però, així i tot, hi ha milions que no mengen cada dia.

I quin cap d'Estat ha tingut la popularitat del 80 per cent que ara té Lula.

Com valoreu el paper dels moviments antiglobalització, les trobades del Fòrum Social Mundial i les organitzacions que defensen que “un altre món és possible”?

Aquesta consciència mundialitzada ens ajuda a comprendre que hem de transformar el món. No val tenir cura només de la pròpia casa i el propi país. La utopia es fa així més possible, perquè ja és una utopia amb visió política, de solidaritat, amb actituds concretes. Anys enrere, qui podria demanar un govern mundial? Avui, parlar d'això ja no és tan utòpic. La utopia és filla de l'esperança. I l'esperança és l'ADN de la raça humana. Ens ho poden treure tot menys la fidel esperança, com dic en un poema. Ara bé, ha de ser una esperança creïble, activa, justificable i que actua. Per això la Teologia de l'Alliberament ha insistit tant en la praxi: si diem que Déu és amor cal practicar-lo; si és vida, cal potenciar la vida. La religió no és praxi, ens deien, és fe. Però la fe sense praxi és una quimera, i també un sarcasme. Teòricament, la cosa està clara; ara, en la pràctica, anem a veure...

Aquesta entrevista ha estat realitzada per: Pedro Ramiro, Maria González Reyes i Luis González Reyes. Pedro Ramiro és investigador de l'Observatori de Multinacionals a Amèrica Llatina (OMAL) - Pau amb Dignitat; María González Reyes i Luis González Reyes són membres d'Ecologistes en Acció. Ha estat publicada en el n° 39 de la Revista Pobles, setembre de 2009 .

RECIPROCIAT O MORT

***Per anar fent un tastet de la campanya d'enguany
– Salvem-nos amb el planeta – us fem arribar aquest text d'en Leonardo Boff.***

Des de que els éssers humans van decidir viure junts, van establir un contracte social no escrit, en el que van formular unes normes, regles, prohibicions i propòsits comuns que els hi permeteren una convivència mínimament pacífica. Després van sorgir pensadors que hi van donar un estatut formal com Loke, Kant, Rousseau.

Tots aquests contractes històrics tenen un defecte: suposen individus despallats i acòsmics, sense cap vincle amb la Naturalesa i/o la Terra. Els contractes socials ignoren i silencien totalment el contracte natural.

Més encara : a partir dels pares fundadors de la modernitat, Descartes i Bacon, es va implantar la il·lusió de que l' ésser humà està per sobre i fora de la Naturalesa, amb el propòsit de dominar-la i posseir-la.

Aquest projecte continua duent-se a terme mitjançant la guerra de conquerir tots els recursos i serveis naturals. Al seu darrera resta sempre un rastre de devastació de la natura i de deshumanització brutal.

Abans es feia la guerra per apropiari-se de regions i pobles . Avui ja s'han conquerit tots els espais i el que es porta és una guerra total contra la terra, i els seus bens i serveis, explotant-los fins a la extenuació. La terra no té ja descans, refugi o espai on replegar-se.

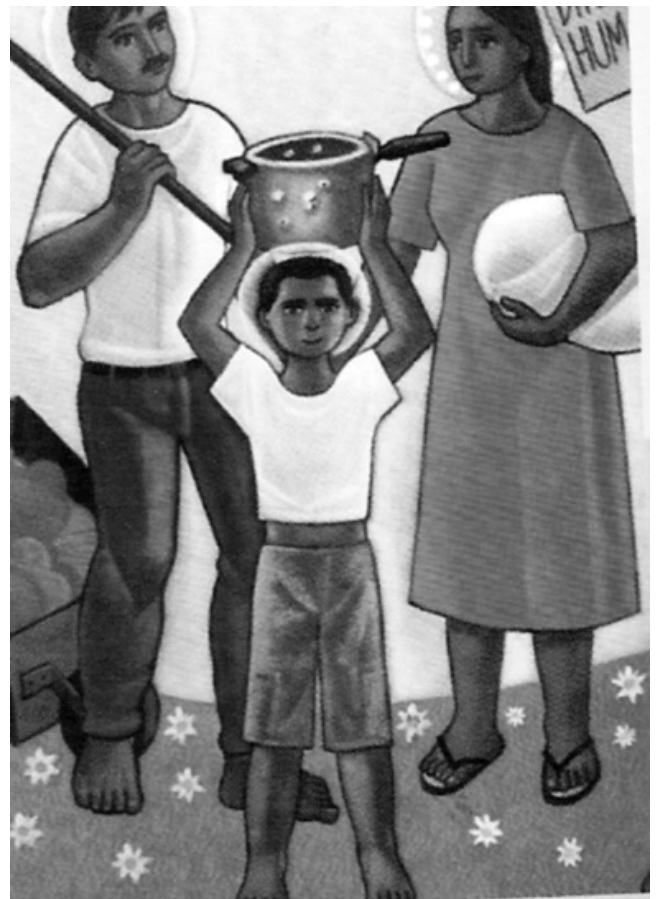
L'agressió és mundial i la reacció de la Terra - Gaia està sent també mundial. La resposta és el conjunt de diverses crisis, agrupades en el devastador escalfament planetari. És la revenja de Gaia.

No tenim una altra sortida que no sigui reintroduir consciència i ràpidament el que havíem oblidat: un contracte natural articulat amb un contracte social. Es tracta de superar el nostre arrogant antropocentrisme i de posar totes les coses en el seu lloc i a nosaltres, juntament amb elles, com a part d'un tot.

Què és un contracte natural?: És el reconeixement per part de l'ésser humà que ell està inserit en la Naturalesa, de la que ho rep tot i el reconeixement de què ha de comportar-se com fill de la Mare Terra, tornant-li cura i protecció perquè ella continuï fent el que sempre fa: donar-nos vida i mitjans de vida.

El contracte natural, com tots els contractes, suposa reciprocitat. La Naturalesa ens dona tot el que necessitem i nosaltres com a contrapartida la respectem i reconeixem els seus drets d'existir i preservem la seva integritat i vitalitat.

Al contracte exclusivament social hem d'afegir-hi ara el contracte natural de reciprocitat i simbiosi. Renunciem a dominar i posseir i ens agermanem amb totes les coses. No simplement les utilitzem sinó que, en utilitzar-les quan les necessitem, les contemplem, admirem la seva bellesa i organicitat i cuidem d'elles.

La Naturalesa és la nostra amfitriona generosa i nosaltres som els seus hostes agraïts. No anem a establir una treva en aquesta guerra sens fi, sinó que anem a establir una pau per sempre amb la Naturalesa i amb la Terra.

La crisi econòmica de 1929, en cap moment es va preguntar per la Naturalesa i per la Terra. El seu il·lusori supòsit va ser que elles hi serien sempre i amb recursos infinits. Avui la situació és diferent els seus bens i serveis s'han evidenciat finits i ja hem sobrepassat la seva capacitat de reposició en un 40%.

Aquestes consideracions quan es porten a debat buscant solucions a la crisi actual? Estem sent dominats per economistes -en la seva gran majoria, veritables "idiotes especialitzats"- que no veuen més que nombres, mercats i diners i no es recorden que mengen, beuen, respiren i trepitgen terra contaminada. És a dir: que tan sols poden fer el que fan perquè estan asseguts en la Naturalesa que els possibilita fer tot el que fan, especialment donar raons a l'egoisme i a les barbaritats que fa l'actual economia, perjudicant a milions i milions de persones i que van rossegant la base que els manté.

O bé restablim la reciprocitat entre la Naturalesa i l'ésser humà i rearticulem el contracte social amb el contracte natural, o haurem d'acceptar el risc de ser expulsats i eliminats per Gaia.

Confio que amb el patiment i el poc sentit que encara ens queda n'aprendrem.

Leonardo Boff

MATERIALS A DISPOSICIÓ

Tenim a la venda:

Agendes Llatinoamericanes 2010 i calendaris del Comitè Oscar Romero.

També tenim a la venda els llibres:

Reflexions des del compromís
Homenaje de amigos a Pedro Casaldàliga
Una vida enmig del poble

També podeu trobar alguns **CD de poemes d'en Pere Casaldàliga musicats.**

PODEU PASSAR PEL SECRETARIAT ELS DIJOURS DE 18 A 20H.

AGENDA D'ACTIVITATS

ARAGUAIA: ASSEMBLEA 2010

Convoquem a l'assemblea anual de socis i sòcies de l'Associació el

DIA: 28 de gener de 2010

HORA: 19:30

LLOC: Rivadeneyra 6, 10è. 08002 Barcelona

TROBADA ANUAL : SALVEM-NOS AMB EL PLANETA

Dia 14 de març de 2010 a la zona franca de BARCELONA.

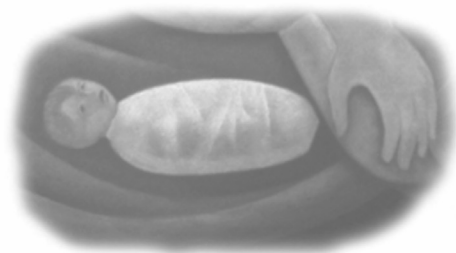
(Rebreu el programa a la propera carta, RESERVEU-VOS LA DATA)

Versión de Dios en pequeñez humana,
Verbo feito vagido,
impotència total frente aos poderes...

¿Hablaemos por Él?
¿Acolheremos
los vagidos que gritan contra el hambre?
¿Izaremos la Paz, amanecida
en la noche del Dios venido a menos,
y serán nuestras vidas pañales solidarios?

*Pedro Casaldàliga
Natal 2009 - Ano Novo 2010*

*Us fem arribar la
felicítació de Nadal
d'enguany d'en Pere
Casaldàliga. Amb ella
també el Secretariat us
volem desitjar un sant
Nadal i un bon any
2010.*

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Vicepresidència**